

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi laivanvarustamotoimintaa harjoittaville yrityksille myönnettävistä valtiontakauksista annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Kotimaisten telakoiden saattamiseksi rahoitusehdoiltaan kilpailukykyiseen asemaan ulkomaisiin laivanrakentajiin nähden on eduskunnalle annettu hallituksen esitys laiksi kotimaasta tapahtuvaan aluksen hankintaan myönnettävistä korkotukilainoista. Annettavalla lailla pyrittäisiin järjestämään kotimaiselle laivanvarustamolle sen tilatessa aluksen Suomesta samankaltaiset rahoitusehdot kuin ulkomaisellekin tilaajalle. Rahoitusjärjestelyt, jotka Suomen Vientiluotto Oy pääasiassa toteuttaisi, edellyttävät kuitenkin myös valtiontakauksia. Tämän vuoksi esityksessä ehdo-

tetaan laivanvarustamotoimintaa harjoittaville yrityksille myönnettävistä valtiontakauksista annettua lakia muutettavaksi siten, että takauksia voitaisiin antaa myös laivanrakennustoimintaa harjoittaville yrityksille ja että takauksia voitaisiin myöntää pelkän aluksen rungonkin hankkimista varten otetuille lainoille. Samalla ehdotetaan mainitussa laissa tarkoitettujen takausluottojen enimmäismäärää korotettavaksi 800 miljoonasta markasta 2 000 miljoonaan markkaan.

Laki on tarkoitus saattaa voimaan heti sen jälkeen, kun eduskunta on sen hyväksynyt.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne

Maamme talouden kehittämiseksi on valtion toimenpitein pyritty myös maamme kauppalaivaston lisäämiseen ja uudenaikaistamiseen muun muassa myöntämällä valtiontakauksia uusien tai enintään 10 vuotta vanhojen alusten hankintaa varten. Tässä tarkoituksessa säädettiin vuonna 1972 laki alushankintoihin myönnettävistä valtiontakauksista (573/72). Vallinnut yleinen taloudellinen lama vaikeutti myös merenkulun harjoittamista eikä edellä mainittujen päämäärien saavuttamiseen katsottu voitavan päästä enää myöntämällä pelkästään takauksia alushankintoihin, vaan entistä tärkeämmäksi oli muodostunut vakuuksien saaminen sellaisille luotoille, joilla pyritään olemassa olevan osittain valtion edistä-

mistöimin hankitun uudenaikaisen aluskannan säilyttämiseen. Tämän johdosta mainittua lakia muutettiin vuonna 1977 annetulla lailla (1031/77) siten, että takauksia voidaan myöntää paitsi alushankintaa varten otettujen luottojen vakuudeksi myös sellaisten luottojen vakuudeksi, jotka on otettu alushankinnan rahoituksen vakauttamiseksi tai aluksen muutos-, korjaus- tai parannustöitä varten. Samalla lain nimike muutettiin laiksi laivanvarustamotoimintaa harjoittaville yrityksille myönnettävistä valtiontakauksista.

Lain nojalla Valtiontakauslaitos on vuosina 1972—1984 myöntänyt takauksia yhteensä noin 600 miljoonan markan määrästä 70 toteutuneen hankkeen osalta. Valtiontakauksen saaneen luoton osuus on kuitenkin ollut vain vajaa 20 % hankkeen kokonaiskustannuksista. Takauksista

peritty maksu on kattanut laitokselle takausten hoitamisesta aiheutuneet hallinnolliset menot. Takaustappiot alushankintoihin liittyvistä takauksista ovat olleet suhteellisen vähäiset.

Kansainvälisessä kaupankäynnissä luottosopimuksiin perustuvat alustoimitukset on yleensä rahoitettu. Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) suosittamien maksuehtojen mukaisesti. Voimassa olevassa suosituksessa on muun muassa määrätty luotoksi jäävä enimmäisosuus aluksen hankintahinnasta, luoton vähimmäiskorko ja enimmäislaina-aika. Eräissä maissa on alusten hankintaa tuettu suositusta edullisemminkin ehdoin.

Suomalainen varustamo on saanut edellä tarkoitettua suositusta mukaisesti luottoa tilaustaan aluksen ulkomaiselta telakalta. Samoin ehdoin ovat myös ulkomaiset varustamoyritykset voineet hankkia aluksia suomalaisilta telakoilta. Sen sijaan silloin, kun suomalainen varustamo on tilannut laivansa kotimaiselta laivanrakentajalta, ovat rahoitusehdot jääneet epäedullisemmiksi kuin jos alus olisi tilattu ulkomailta. Tämä on johtunut Suomessa sovelletuista rahoitusjärjestelyistä.

Suomalaiset sekä varustamotoimintaa harjoittavat yritykset että telakat ovat olleet tyytymättömiä kotimaasta tapahtuvien alushankintojen rahoituskäytäntöön. Asiaan on kiinnitetty huomiota myös kauppa- ja teollisuusministeriön asettaman telakkateollisuuden lähiajan markkinointimahdollisuuksia ja muita tuotannon edellytyksiä selvittäneen toimikunnan mietinnössä (komiteamietintö 1984:53). Telakat pelkäävät menettävänsä kotimaisia tilauksia ulkomaisille laivanrakentajille. Kotimaiset laivanvarustajat puolestaan katsovat joutuneensa heikompaan asemaan verrattuna ulkomaisiin kilpailijoihin, jotka voivat hankkia aluksensa edullisemmilla rahoitusehdoilla.

2. Muotosehdotuksen tavoitteet ja keinot

Hallituksen mielestä tulisi kotimaahan tapahtuvien alustoimitusten rahoitusehdot saattaa kilpailukykyisiksi ulkomailta suoritettavien toimistusten kanssa sekä pyrkiä saamaan kotimaiselle varustamolle sen tilatessa aluksen Suomesta vastaavat rahoitusehdot kuin ulkomaiselle varustamolle. Näin voitaisiin parantaa maamme laivanrakennusteollisuuden ja varustamolinkeidon kansainvälistä kilpailukykyä. Välillisesti siten

myös edistetään työllisyyttä molemmilla elinkeinonaloilla.

Tässä tarkoituksessa on eduskunnalle annettu myös hallituksen esitys laiksi kotimaasta tapahtuvaan aluksen hankintaan myönnettävistä korkotukilainoista. Lakiehdotuksen mukaan Suomen Vientiluotto Oy voisi myöntää kotimaasta tapahtuvien alushankintojen rahoittamiseen sellaisia luottoja, joista valtio maksaa korkotukea.

Suomen Vientiluotto Oy:n toteutettaviksi suunnitellut rahoitusjärjestelyt edellyttävät myös, että alushankintoihin liittyvien luottojen vakuudeksi voidaan antaa valtionehtauksia. Tämän vuoksi tulisi lakia laivanvarustamotoimintaa harjoittaville yrityksille myönnettävistä valtionehtauksista eräin kohdin muuttaa.

3. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Myönnettävät takaukset aiheuttavat Valtiontakauslaitokselle jonkin verran lisää hallintokuluja. Tätä suurempi taloudellinen merkitys on kuitenkin niillä takauskorvauksilla, joita valtionehtauksen perusteella ehkä joudutaan maksamaan. Takauskorvausten määrään vaikuttavat olennaisesti kauppamerenkulkua harjoittavien yritysten yleiset toimintaedellytykset ja se, kuinka riskinalaisiin hankkeisiin valtionehtauksia myönnetään. Varustamojen kannattavuus on jo pitkän ajan ollut yleensä epätyytyttävä ja sen myötä niiden taloudellinen asema on heikentynyt, mitä varustamojen konkurssien ja toimintansa lopettaneiden varustamoiden lukumäärän kasvu selvästi osoittaa. Tämän kehityksen johdosta myös varustamojen mahdollisuudet uusien alusten hankkimiseen ja tarvittavan rahoituksen järjestämiseen ovat heikentyneet.

Takauskorvausten määrää on etukäteen mahdollon läheskään luotettavasti arvioida, mutta konkurssien johdosta maksettavat takauskorvaukset voivat nousta joissakin tapauksissa suuriinkin summiin. Valtionehtauslaitoksen maksettaviksi tulevien korvausten määrä riippuu olennaisesti siitäkin, kuinka takauksensaajan taloudelliset toimintamahdollisuudet on takauksia myönnettäessä voitu ottaa huomioon. Mikäli takausten myöntämisen perusteet ovat tiukat, voidaan takauskorvausten maksamisen arvioida tulevan harvemmin kysymykseen.

Valtionehtauslaitos on vuoden 1984 loppuun mennessä maksanut luotonantajille myöntämien alustakausten nojalla korvauksia kahden kon-

kurssiin menneen varustamon luotoista kaikkiaan 44,3 miljoonaa markkaa, mikä on 6,7 prosenttia nostettujen alustakausluottojen kokonaismäärästä. Mainittuun ajankohtaan mennessä alustakaus-ten osuus niiden kohteena olevien alushankintojen kokonaisrahoituksesta on kuitenkin ollut keskimäärin vain 18 prosenttia. Suomen Vientiluotto Oy:n toteutettaviksi suunniteltujen rahoitusjärjestelyjen yhteydessä valtioneuvosto tulisi kattamaan jopa 80 prosenttia alushankinnan rahoituksesta eli koko Suomen Vientiluotto Oy:n myöntämän luoton määrän. Kun alusten hankintahinnat nousevat kymmeneen tai satoihinkin miljooniin markkoihin, on mahdollista, että korvaukset nousevat huomattaviin määriin.

Valtiolle aiheutuvan takaustappion lopullinen määrä riippuu siitä, minkälainen hinta takauksen kohteena olevasta aluksesta myytessä saadaan. Valtioneuvoston aluksen hankintahinnasta takaaman osuuden kasvaessa saadaan takauksen

vastavakuudeksi myös aikaisempaa parempi aluskiinnitys. Varustamotoiminnan heikko kannattavuus on viime vuosina johtanut siihen, että melko uusienkin laivojen myyntihinnat ovat jääneet alhaisiksi. Tämä on omiaan edelleenkin lisäämään lopullisten takaustappioiden vaaraa.

Valtioneuvoston myöntämistä takauksista peritään maksuja, joiden yleiset perusteet vahvistaa valtioneuvosto. Nyt käsiteltävänä olevien takauksien osalta ei ole tarkoitus poiketa tästä menettelystä. Tähän mennessä Valtioneuvoston perimät takausmaksut ovat kattaneet hallintokulut. Takauskorvauksiin tarvittavat varat on kokonaisuudessaan siirretty valtion takausrahoitukseen valtion tulo- ja menoarviosta. Vaikka takausmaksuja korotettaisiinkin, eivät ne kuitenkaan riittäisi suuriin takauskorvauksiin, vaan niiden maksamista varten jouduttaisiin edelleen osoittamaan tulo- ja menoarviossa määräraha.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Ehdotettava laki

Voimassa olevan lain 1 §:n 1 momentin mukaan valtioneuvosto voidaan antaa laivanvarustamotoimintaa harjoittavalle yritykselle. Kun monesti saattaa osoittautua tarpeelliseksi, että telakka ottaa lainaa rahoituslaitokselta voidakseen myöntää aluksen hankintasopimuksen mukaisen toimitusluoton tilaajalle, olisi Valtioneuvoston alustalla oltava valta myöntää valtioneuvoston telakan ottaman lainan vakuudeksi. Tämän johdosta esityksessä ehdotetaan sanottua lain 1 §:n 1 momenttia muutettavaksi niin, että takaus saadaan antaa myös laivanrakennustoimintaa harjoittavalle yritykselle. Tästä syystä myös lain nimike ehdotetaan muutettavaksi.

Valtioneuvostoa voidaan nykyisen lain nojalla myöntää alusten hankintaa varten otettujen luottojen vakuudeksi, sellaisten luottojen vakuudeksi, jotka ovat tarpeen aluksen muutos-, korjaus- tai parannustöitä varten, tai alushankinnan rahoituksen vakauttamiseksi. Laivanrakennustoimintaa harjoittavalle yritykselle myönnettävän luoton käyttötarkoituksesta ehdotetaan säädettäväksi 2 §:ään lisättävässä uudessa 2 momentissa. Valtioneuvosto voitaisiin myöntää myös tällaisen

hankkeen rakennusaikaista rahoittamista varten otettujen luottojen vakuudeksi.

Suunniteltaessa nyt käsiteltävänä olevia rahoitusjärjestelyjä on havaittu olevan paikallaan, että myös pelkän aluksen rungon hankkiminen saattaa tulla kysymykseen. Ehdotuksen 2 §:n 1 ja 2 momenttiin on otettu tätä tarkoittava täydennys.

Samalla kun valtioneuvoston piiriin tulevien luottojen alaa laajennetaan, tulisi takausluottojen enimmäismäärää korottaa nykyisestä 800 miljoonasta markasta. Valtioneuvoston myöntämät takaukset ovat tähän saakka kattaneet vain noin 20 prosenttia sen hankkeen kokonaishinnasta, johon otettua lainaa on taattu. Uudessa rahoitusjärjestelyssä on hyvin todennäköisesti tarvetta antaa valtioneuvosto luotolle, joka edustaa 80 prosenttia hankkeen kokonaishinnasta. Tällä perusteella ehdotetaan lain 5 §:ää muutettavaksi siten, että takausluottoja saa samanaikaisesti olla takaisin maksamatta yhteensä enintään 2 000 miljoonaa markkaa.

Valtioneuvostoa myönnettäessä on lain mukaan kiinnitettävä huomiota takauksen merkitykseen valuuttatulojen hankkimisen tai valuuttamenojen säästämisen tahi ulkomaankaupan turvaamisen kannalta. Erityistä huomiota on edel-

leen kiinnitettävä yrityksen (laivanvarustamon) toiminnan taloudellisiin edellytyksiin ja kehityskelpoisuuteen. Kun ehdotetun lainmuutosehdotuksen tarkoituksena on edistää myös telakkateollisuuden toimintaa ja siten välillisesti elinkeinon työllistävää vaikutusta, on puheena olevan lain 6 §:n sanamuotoa sen mukaisesti tarkistettu.

2. Voimaantulo

Laki ehdotetaan saatettavaksi voimaan heti sen jälkeen, kun eduskunta on sen hyväksynyt.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

laivanvarustamotoimintaa harjoittaville yrityksille myönnettävistä valtioneuvastokautuksista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan laivanvarustamotoimintaa harjoittaville yrityksille myönnettävistä valtioneuvastokautuksista 24 päivänä heinäkuuta 1972 annetun lain nimike, 1 §:n 1 momentti, 2 §:n 1 momentti sekä 5 ja 6 §, sellaisina kuin ne ovat 23 päivänä joulukuuta 1977 annetussa laissa (1031/77) sekä

lisätään 2 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa 23 päivänä joulukuuta 1977 annetussa laissa, uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, seuraavasti:

Laki

laivanrakennus- tai laivanvarustamotoimintaa harjoittaville yrityksille myönnettävistä valtioneuvastokautuksista

1 §

Suomalaisille laivanrakennus- tai laivanvarustamotoimintaa harjoittaville yrityksille myönnettävien luottojen vakuudeksi Valtioneuvastokautuslaitos voi myöntää valtioneuvastokautuksia siten kuin tässä laissa säädetään.

2 §

Laivanvarustamotoimintaa harjoittavalle yritykselle myönnettävän takaussuoton käyttötarkoituksena tulee olla vähintään 10 metrin pituisen ja enintään 10 vuotta vanhan kauppamerenkulkuun käytettävän aluksen tai sen rungon hankkiminen Suomesta tai ulkomailta tai tällaisen alushankinnan rahoituksen vakauttaminen. Valtioneuvastokautus voidaan myöntää myös aluksen muutos-, korjaus- tai parannustöitä varten otettujen luottojen vakuudeksi.

Laivanrakennustoimintaa harjoittavalle yritykselle myönnettävän takaussuoton käyttötarkoituksena tulee olla toimitussuoton antaminen suomalaiselle laivanvarustamotoimintaa harjoittavalle yritykselle 1 momentissa tarkoitetun aluksen tai sen rungon hankkimisen tai aluksen muutos-, korjaus- ja parannustyön rahoittamiseksi. Valtioneuvastokautus voidaan myöntää myös tällaisen hankkeen rakennusaikaista rahoittamista varten otettua suoton vakuudeksi.

5 §

Takaussuottoja saa samanaikaisesti olla takaisin maksamatta yhteensä enintään 2 000 miljoonan markan määrä korkoja ja muita pääoman lisäksi

mahdollisesti maksettavia suorituksia mukaan lukematta. Ulkomaisen luoton määrä lasketaan Suomen Pankin kyseiselle valuutalle vahvistaman, takauksen antamishetkellä voimassa olevan myyntikurssin mukaan. Suomen Pankin kurssilistasta pysyvästi puuttuvan valuutan kurssi lasketaan käyttäen tämän valuutan takauksen antamisajankohtana käypää kansainvälistä kurssia sellaisessa valuutassa, jolla on käytettävissä Suomen Pankin kurssi.

6 §

Valtiontakauksia myönnettäessä on kiinnitettävä erityistä huomiota liiketaloudellisiin toimintaedellytyksiin, työllisyysnäkökohtiin ja hankkeen merkitykseen laivanrakentamista tai varustamotoimintaa harjoittavan yrityksen toimintamahdollisuuksien kannalta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 198 .

Helsingissä 30 päivänä syyskuuta 1985

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Kauppa- ja teollisuusministeri *Seppo Lindblom*

Laki

laivanvarustamotoimintaa harjoittaville yrityksille myönnettävistä valtioneuvastokautuksista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan laivanvarustamotoimintaa harjoittaville yrityksille myönnettävistä valtioneuvastokautuksista 24 päivänä heinäkuuta 1972 annetun lain nimike, 1 §:n 1 momentti, 2 §:n 1 momentti sekä 5 ja 6 §, sellaisina kuin ne ovat 23 päivänä joulukuuta 1977 annetussa laissa (1031/77) sekä

lisätään 2 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa 23 päivänä joulukuuta 1977 annetussa laissa, uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Laki

laivanvarustamotoimintaa harjoittaville yrityksille myönnettävistä valtioneuvastokautuksista

1 §.

Suomalaisille laivanvarustamotoimintaa harjoittaville yrityksille myönnettyjen luottojen vakuudeksi Valtioneuvastokautuslaitos voi myöntää valtioneuvastokautuksia siten kuin tässä laissa säädetään.

2 §.

Takausluoton käyttötarkoituksena tulee olla vähintään 10 metrin pituisen ja enintään 10 vuotta vanhan kauppamerenkulkuun käytettävän aluksen hankkiminen Suomesta tai ulkomailta tai tällaisen alushankinnan rahoituksen vakauttaminen. Valtioneuvastokautus voidaan myöntää myös aluksen muutos-, korjaus- tai parannustöitä varten otettujen luottojen vakuudeksi.

Ehdotus

Laki

laivanrakennus- tai laivanvarustamotoimintaa harjoittaville yrityksille myönnettävistä valtioneuvastokautuksista

1 §

Suomalaisille *laivanrakennus-* tai laivanvarustamotoimintaa harjoittaville yrityksille myönnettyjen luottojen vakuudeksi Valtioneuvastokautuslaitos voi myöntää valtioneuvastokautuksia siten kuin tässä laissa säädetään.

2 §

Laivanvarustamotoimintaa harjoittavalle yritykselle myönnettävän takausluoton käyttötarkoituksena tulee olla vähintään 10 metrin pituisen ja enintään 10 vuotta vanhan kauppamerenkulkuun käytettävän aluksen *tai sen rungon* hankkiminen Suomesta tai ulkomailta tai tällaisen alushankinnan rahoituksen vakauttaminen. Valtioneuvastokautus voidaan myöntää myös aluksen muutos-, korjaus- tai parannustöitä varten otettujen luottojen vakuudeksi.

Laivanrakennustoimintaa harjoittavalle yritykselle myönnettävän takausluoton käyttötarkoituksena tulee olla *toimitusluoton antaminen suomalaiselle laivanvarustamotoimintaa harjoittavalle yritykselle* 1 momentissa tarkoitettujen aluksen *tai sen rungon* hankkimisen tai aluksen muutos-, korjaus- ja parannustyön rahoittamiseksi. Valtioneuvastokautus voidaan myöntää myös tällaisen hankkeen rakennusaikaista rahoittamista varten otettujen luottojen vakuudeksi.

Voimassa oleva laki

5 §.

Takausluottoja saa samanaikaisesti olla takaisin maksamatta yhteensä enintään 800 000 000 markan määrä korkoja ja muita pääoman lisäksi mahdollisesti maksettavia suorituksia mukaan lukematta. Ulkomaisen luoton määrä lasketaan Suomen Pankin kyseiselle valuutalle vahvistaman, takauksen antamishetkellä voimassa olevan myyntikurssin mukaan. Suomen Pankin kurssilistasta pysyvästi puuttuvan valuutan kurssi lasketaan käyttäen tämän valuutan takauksen antamisajankohtana käypää kansainvälistä kurssia sellaisessa valuutassa, jolla on käytettävissä Suomen Pankin kurssi.

6 §.

Valtiontakauksia myönnettäessä on kiinnitettävä huomiota takauksen merkitykseen valuuttatulojen hankkimisen tai valuuttamenojen säästämisen tahi ulkomaankaupan turvaamisen kannalta. Erityistä huomiota on kiinnitettävä yrityksen toiminnan taloudellisiin edellytyksiin ja kehityskelpoisuuteen.

Ehdotus

5 §

Takausluottoja saa samanaikaisesti olla takaisin maksamatta yhteensä enintään 2 000 miljoonan markan määrä korkoja ja muita pääoman lisäksi mahdollisesti maksettavia suorituksia mukaan lukematta. Ulkomaisen luoton määrä lasketaan Suomen Pankin kyseiselle valuutalle vahvistaman, takauksen antamishetkellä voimassa olevan myyntikurssin mukaan. Suomen Pankin kurssilistasta pysyvästi puuttuvan valuutan kurssi lasketaan käyttäen tämän valuutan takauksen antamisajankohtana käypää kansainvälistä kurssia sellaisessa valuutassa, jolla on käytettävissä Suomen Pankin kurssi.

6 §

Valtiontakauksia myönnettäessä on kiinnitettävä erityistä huomiota liikeloudellisiin toimintaedellytyksiin, työllisyysnäkökohtiin ja hankkeen merkitykseen laivanrakentamista tai varustamotoimintaa harjoittavan yrityksen toimintamahdollisuuksien kannalta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 198 .

